

Βρυξέλλες, 15.7.2015
COM(2015) 340 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Έναρξη της διαδικασίας δημόσιας διαβούλευσης σχετικά με τον ανασχεδιασμό της
αγοράς ενέργειας**

{SWD(2015) 142 final}

1. ΕΝΑ ΟΡΑΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Με τις πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές που εξέδωσε, η Επιτροπή Γιούνκερ ανακήρυξε ως έναν από τους στρατηγικούς στόχους της την ανάπτυξη μιας ανθεκτικής Ενεργειακής Ένωσης με μακρόπνοη κλιματική πολιτική.

Η φιλοδοξία αυτή επιβεβαιώθηκε στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 2015¹ και αναπτύχθηκε διεξοδικότερα στη «Στρατηγική πλαίσιο για μια ανθεκτική Ενεργειακή Ένωση με μια μακρόπνοη πολιτική για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής»² με στόχο τον καθορισμό των προϋποθέσεων για αξιόπιστη και οικονομικά προσιτή ενέργεια για όλους, ώστε να εφαρμοστεί η αρχή της «προτεραιότητας στην ενεργειακή απόδοση» και η Ευρωπαϊκή Ένωση να αναδειχθεί σε ηγετική δύναμη παγκοσμίως στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές. Για την επίτευξη των εν λόγω στόχων θα απαιτηθεί ο ριζικός μετασχηματισμός του ενεργειακού συστήματος της Ευρώπης και ο επανασχεδιασμός της ευρωπαϊκής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας για την εξασφάλιση περισσότερης προβλεψιμότητας κατά τη σύνδεση της χονδρικής και της λιανικής παροχής, καθώς και για την προσέλκυση περαιτέρω επενδύσεων. Τούτο θα συμβάλει στην επίτευξη νέας συμφωνίας για τους ευρωπαίους καταναλωτές ενέργειας, όπως διατυπώνεται στη συναφή ανακοίνωση COM(2015) 339.

Το σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας της Ευρώπης διέρχεται περίοδο βαθιάς αλλαγής. Μετά την έκδοση της τρίτης δέσμης μέτρων για την εσωτερική αγορά ενέργειας³, οι αποφάσεις σχετικά με την πολιτική για την ηλεκτρική ενέργεια κατέστησαν δυνατό τον ανταγωνισμό και αύξησαν τις διασυνοριακές ροές ηλεκτρικής ενέργειας. Οι αγορές χονδρικής πώλησης χαρακτηρίζονται ολοένα και περισσότερο από θεμιτό και ανοικτό ανταγωνισμό, και –μολονότι ακόμη ανεπαρκής– ο ανταγωνισμός αρχίζει επίσης να επικρατεί και σε επίπεδο λιανικής. Χάρη στην εισαγωγή της λεγόμενης «σύζευξης των αγορών» και της κατανομής της δυναμικότητας με βάση τη ροή, η ηλεκτρική ενέργεια μπορεί να διατίθεται αποτελεσματικότερα προς πώληση ανά την Ευρώπη. Ταυτόχρονα, η ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές έχει καταστεί μία από τις σημαντικότερες πηγές ηλεκτρικής ενέργειας χάρη στην οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας⁴ και

¹ COM(2014) 910 final της 16.12.2014.

² COM(2015)80 final της 25.2.2015.

³ Ιδίως η τρίτη δέσμη νομοθετικών μέτρων για την ενέργεια που αποτελείται από: την οδηγία 2009/72 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/EK, *EE L 211 της 14.8.2009, σ. 55–93*· τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 714/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους όρους πρόσβασης στο δίκτυο για τις διασυνοριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1228/2003, *EE L 211 της 14.8.2009, σ. 15–35*· τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 713/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, για την ίδρυση Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας, *EE L 211 της 14.8.2009, σ. 1–14* και την οδηγία 2009/28/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/EK και 2003/30/EK, *EE L 140 της 5.6.2009, σ. 16–62*.

⁴ Οδηγία 2009/28/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/EK και 2003/30/EK, *EE L 140 της 5.6.2009, σ. 16–62*.

στις προσπάθειες των κρατών μελών, σηματοδοτώντας τη μετάβαση προς ένα ενεργειακό σύστημα χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών.

Όλα αυτά αποτελούν στοιχεία ενός ενεργειακού συστήματος προσανατολισμένου στο μέλλον, αλλά η Ευρώπη εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις προτού η αγορά ενέργειας καταστεί κατάλληλη για τον σκοπό αυτόν. Για να διαχειριστούμε τις εν λόγω αλλαγές και να επωφεληθούμε πλήρως από αυτές, πρέπει να επανεξετάσουμε τον τρόπο με τον οποίον έχουν οργανωθεί και ρυθμίζονται το σύστημα και οι αγορές ηλεκτρικής ενέργειας της Ευρώπης.

Η κρατούσα αντίληψη για την αγορά ανάγεται σε μια εποχή κατά την οποία μεγάλοι, κεντρικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής κυρίως από ορυκτά καύσιμα, είχαν ως κύριο σκοπό τον εφοδιασμό όλων των κατοικιών και επιχειρήσεων σε μια περιορισμένη περιοχή – συνήθως σε ένα κράτος μέλος – με όση ηλεκτρική ενέργεια επιθυμούσαν, και στην οποία οι καταναλωτές – νοικοκυριά, επιχειρήσεις και βιομηχανία – διαδραμάτιζαν παθητικό ρόλο. Σήμερα, η μετάβαση προς αποκεντρωμένη παραγωγή αυξάνει τον αριθμό των εμπλεκόμενων φορέων και μεταβάλλει τους παγιωμένους ρόλους στην αγορά. Η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να προσαρμοστεί σε αυτήν τη νέα πραγματικότητα. Πρέπει να ενσωματώσει πλήρως όλους τους παράγοντες της αγοράς – συμπεριλαμβανομένων της ευέλικτης ζήτησης, των παρόχων ενεργειακών υπηρεσιών και της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές. Ένα συγκεκριμένο παράδειγμα είναι η ευελιξία, χάρη στην οποία οι βιομηχανικοί καταναλωτές έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στην αγορά και να επωφελούνται άμεσα από τον αυξημένο ανταγωνισμό. Χρειάζεται ένα αποτελεσματικό πλαίσιο ρυθμίσεων και διακυβέρνησης, το οποίο θα μειώνει την ανάγκη παρεμβάσεων, όπως μηχανισμοί δυναμικότητας.

Μια πλήρως λειτουργούσα ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρικής ενέργειας αναμένεται ότι θα επιτρέψει στην ηλεκτρική ενέργεια να κυκλοφορεί ελεύθερα εκεί όπου είναι πιο αναγκαία, επιθυμητή και αμειβόμενη, θα αποκομίζει τα μέγιστα δυνατά οφέλη από τον διασυνοριακό ανταγωνισμό και θα παρέχει τα κατάλληλα μηνύματα και κίνητρα για την προώθηση των κατάλληλων επενδύσεων. Περαιτέρω, αναμένεται ότι θα συμβάλει στην κατανομή της ηλεκτρικής ενέργειας αποκλειστικά με βάση τα μηνύματα της αγοράς. Σήμερα, αυτό δεν συμβαίνει πάντοτε: μολονότι η σύζευξη των αγορών, όπου εφαρμόζεται, οδήγησε σε αύξηση της συσχέτισης μεταξύ των τιμών χονδρικής, διαφέρουν σημαντικά τα επίπεδα των απόλυτων τιμών, ακόμη και σε παρακείμενες αγορές, και οι διαφορές των τιμών δεν συρρικνώνονται. Επίσης, θα πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες ώστε να καταστεί πραγματικότητα η επαρκής διασύνδεση των δικτύων και να προωθηθεί η μακροπρόθεσμη σταθερότητα για επενδύσεις στον τομέα της ενέργειας ως σύνολο.

Οι στόχοι για το 2030 που συμφωνήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Οκτωβρίου 2014⁵ –μείωση κατά τουλάχιστον 40% των εγχώριων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, μερίδιο της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές επί της κατανάλωσης ενέργειας τουλάχιστον 27% σε επίπεδο ΕΕ και βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά τουλάχιστον 27%– μαρτυρούν υψηλό βαθμό φιλοδοξίας. Τούτο σημαίνει ότι θα πρέπει να συνεχιστούν και να ενταθούν οι αλλαγές στο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας προς την κατεύθυνση της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές. Η επίτευξη των ενεργειακών και κλιματικών στόχων που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση για το 2030 σημαίνει ότι το μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενδέχεται να

⁵ Έγγρ. EUCO 169/14.

ανέλθει έως το 50% της ηλεκτροπαραγωγής. Σήμερα οι αγορές δεν είναι επαρκώς ευέλικτες, τόσο στην πλευρά της προσφοράς όσο και στην πλευρά της ζήτησης, ώστε να υποδεχτούν την αύξηση του μεριδίου της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές στην αγορά. Ο ανασχεδιασμός της αγοράς θα πρέπει να εξασφαλίζει ότι οι αγορές ενέργειας θα είναι σε θέση να στηρίζουν πλήρως αυτή τη μετάβαση με ελάχιστο κόστος. Τούτο μπορεί να εξασφαλιστεί με την άρση των εναπομενόντων εμποδίων για την ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές και εξασφαλίζοντας ότι η αγορά θα δώσει τις κατάλληλες ενδείξεις για τη διασφάλιση επαρκών επενδύσεων στην ευέλικτη δυναμικότητα η οποία απαιτείται για την υποδοχή του αυξανόμενου μεριδίου της μεταβλητής ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές στο σύστημα. Αναγκαίο βήμα για την επίτευξη επιτυχούς και με ελάχιστο κόστος ενσωμάτωσης της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές είναι εύρυθμα λειτουργούσες βραχυπρόθεσμες αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, από την ημέρα πριν από την παράδοση της ηλεκτρικής ενέργειας μέχρι τη στιγμή της κατανάλωσης, οι οποίες παρέχουν πλήρη πρόσβαση σε ευέλικτες τεχνολογίες.

Το δυναμικό για την ενεργειακή απόδοση λαμβάνεται υπόψη σε όλες τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων οι οποίες αφορούν την ανάπτυξη της Ενεργειακής Ένωσης (που δίνει έμφαση στην αρχή της «προτεραιότητας στην ενεργειακή απόδοση»). Ωστόσο, η ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας προβλέπεται να αυξηθεί, καθώς οι καταναλωτές θα στρέφονταν στην ηλεκτροπαραγωγή από άλλες ενεργειακές πηγές. Οποιαδήποτε αναθεώρηση του σχεδιασμού της αγοράς θα πρέπει, ως εκ τούτου, να δημιουργεί συνθήκες που θα οδηγούν σε περαιτέρω μείωση της κατανάλωσης ενέργειας στην ΕΕ, ενώ παράλληλα θα καθιστούν δυνατή την οικονομικά αποδοτική ενσωμάτωση νέων τύπων ευέλικτης ζήτησης στην αγορά.

Επιπλέον, νέες τεχνολογίες, όπως τα έξυπνα δίκτυα, οι έξυπνες μέθοδοι μέτρησης, η έξυπνη κατοικία, η αυτοπαραγωγή και ο εξοπλισμός αποθήκευσης θέτουν τους πολίτες σε θέση να αναλαμβάνουν την ευθύνη για την ενεργειακή μετάβαση, χρησιμοποιώντας τις νέες αυτές τεχνολογίες για να μειώσουν τους λογαριασμούς τους και να συμμετέχουν ενεργά στην αγορά. Η τάση αυτή πρέπει να υποστηριχθεί από την αγορά.

Ο σχεδιασμός της αγοράς της ΕΕ πρέπει να διασφαλίζει ότι οι ενεργειακές ανάγκες μικρών και μεγάλων καταναλωτών είναι δυνατόν να ικανοποιηθούν με καινοτόμες εταιρείες και αξιόπιστους διαμεσολαβητές σε όλη την Ευρώπη. Θα πρέπει να αδράξουν τις ευκαιρίες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες και η εστίαση στους καταναλωτές για την ανάπτυξη και την εφαρμογή νέων προϊόντων και υπηρεσιών. Αυτό θα συμβάλει στην υλοποίηση μιας νέας συμφωνίας για τους καταναλωτές η οποία θα μπορεί να συνδέσει τα διάφορα στοιχεία της στρατηγικής της Ενεργειακής Ένωσης: δημιουργία θέσεων εργασίας με βάση την έρευνα και την καινοτομία και προώθηση της ενεργειακής απόδοσης στην πρώτη γραμμή των πολιτικών μας.

Στόχος μας είναι να ενταχθεί πλήρως η ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές στο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας, μεριμνώντας ώστε οι αγορές να προσαρμοστούν στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, προάγοντας τη συμμετοχή τους στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας επί ίσοις όροις με την παραγωγή από συμβατικές πηγές.

Τούτο προϋποθέτει την ανάπτυξη νέου πλαισίου με το οποίο επιτυγχάνονται διευθετήσεις της αγοράς:

- κατάλληλες για διασυνδεδεμένη αγορά ηλεκτρικής ενέργειας σε ολόκληρη την ΕΕ, δίνοντας μέσω των τιμών σαφείς ενδείξεις για νέες επενδύσεις και διευκολύνοντας την περαιτέρω ανάπτυξη της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές·
- που προωθούν την περιφερειακή συνεργασία και τον συντονισμό στον τομέα των ενεργειακών πολιτικών·
- που καθιστούν δυνατή τη συνεργασία για την ανάπτυξη της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές, μεταξύ άλλων όσον αφορά τα καθεστώτα στήριξης·
- που προσδίδουν πραγματικά ευρωπαϊκή διάσταση στην ασφάλεια του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια.

Η πρωτοβουλία αυτή συνιστά ένα από τα βασικά σημεία δράσης της στρατηγικής της Ενεργειακής Ένωσης⁶. Εκδίδεται παράλληλα με την ανακοίνωση σχετικά με τη νέα συμφωνία για τους καταναλωτές ενέργειας, με στόχο να τεθούν αυτά στο επίκεντρο του μελλοντικού ενεργειακού συστήματος, με πρώτο παραδοτέο την αναθεωρημένη οδηγία για την επισήμανση της κατανάλωσης ενέργειας.

2. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΓΟΡΑΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ

2.1. Εξασφάλιση της λειτουργίας της αγοράς

Μια πλήρως λειτουργούσα πανευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί το καλύτερο μέσο για να εξασφαλίζεται ανά πάσα στιγμή η παροχή ηλεκτρικής ενέργειας στους καταναλωτές με τον οικονομικά πλέον αποδοτικό τρόπο.

2.1.1. Δημιουργία διασυνοριακών βραχυπρόθεσμων αγορών

Η αξία της ηλεκτρικής ενέργειας μεταβάλλεται αναλόγως του χρόνου και του τόπου στον οποίο παράγεται και καταναλώνεται. Οι τιμές πρέπει να αποτυπώνουν το γεγονός αυτό προκειμένου να εξασφαλίζεται ορθή και ουσιαστική παραγωγή και να δίδονται επενδυτικά μηνύματα. Τούτο αναπόφευκτα σημαίνει ότι όταν η παραγωγή είναι περιορισμένη είναι δυνατόν να αυξάνονται οι τιμές, πράγμα που ενδεχομένως θα προκαλέσει επίσης «απόκριση από την πλευρά της ζήτησης».

Οι βραχυπρόθεσμες αγορές, ιδίως δε οι ενδοημερήσιες αγορές και οι αγορές εξισορρόπησης ενέργειας, πρέπει να βρίσκονται στον πυρήνα του αποτελεσματικού σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Θα πρέπει να σχεδιαστούν έχοντας κατά νου το ενεργειακό σύστημα του μέλλοντος – ένα σύστημα με διασυνοριακές ροές μεγάλης κλίμακας και υψηλό όγκο μεταβλητής ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές. Σε πολλά κράτη μέλη, η λειτουργία της αγοράς θα μπορούσε να βελτιωθεί σημαντικά με τη θέσπιση της σύζευξης των αγορών, τη βελτίωση των διασυνοριακών ροών και την ενίσχυση της ενδοημερήσιας διαπραγμάτευσης και της απόκρισης από την πλευρά της ζήτησης. Οι περιορισμοί ως προς την τιμολόγηση θα πρέπει να αρθούν, οι ενδοημερήσιες προθεσμίες παράδοσης και τα διαστήματα διαπραγμάτευσης θα πρέπει να

⁶ Στρατηγική-πλαίσιο για μια ανθεκτική Ενεργειακή Ένωση με μακρόπνοη πολιτική για την κλιματική αλλαγή, COM(2015)80 final της 25.02.2015.

συντομευθούν, ενώ οι χρονικές στιγμές λήξης προσφορών θα πρέπει να προσεγγίσουν τον πραγματικό χρόνο.

Η ασφαλής λειτουργία του δικτύου έχει καταστεί δυσκολότερη με την ταχεία ανάπτυξη της μεταβλητής ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές, και τόσο η πλευρά της ζήτησης όσο και οι συμβατικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής πρέπει να έχουν τη δυνατότητα και τα κίνητρα ώστε να ανταποκριθούν σε αυτή την πρόκληση για ευελιξία. Η ενσωμάτωση της αποθήκευσης στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας θα συνέβαλλε περαιτέρω στην επίτευξη της αναγκαίας ευελιξίας: Η ηλεκτρική ενέργεια θα πρέπει να αποθηκεύεται όταν υπάρχει πλεόνασμα και οι τιμές είναι χαμηλές. Θα πρέπει να διατίθεται όταν η παραγωγή είναι περιορισμένη και οι τιμές είναι υψηλές, ώστε να εξομαλύνεται έτσι η μεταβλητή ηλεκτροπαραγωγή.

Προς τον σκοπό αυτόν, το σημαντικότερο είναι η δημιουργία ενός πανευρωπαϊκού συστήματος διασυνοριακής ενδοημερήσιας διαπραγμάτευσης – όπως έχει ήδη συμβεί με τη διαπραγμάτευση για την αγορά επόμενης ημέρας. Για να καταστούν αποτελεσματικότερες και αποδοτικότερες, οι αγορές εξισορρόπησης θα πρέπει να καλύπτουν περιοχές ευρύτερες από αυτές που καλύπτουν σήμερα. Με τον τρόπο αυτόν, αφενός, θα μειωθεί η ανάγκη για εφεδρική παραγωγή ενέργειας και, αφετέρου, θα δοθεί η δυνατότητα στο ευρωπαϊκό ενεργειακό σύστημα να αξιοποιήσει πλήρως το δυναμικό της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές. Τούτο θα πρέπει να συμπληρωθεί με κοινές προσεγγίσεις όσον αφορά τη διαχείριση της συμφόρησης των δικτύων. Θα πρέπει να καθορισθεί ένας περιορισμένος αριθμός ευρύτερων περιοχών εξισορρόπησης με βάση μια ευρωπαϊκή προοπτική και τις ανάγκες του δικτύου και όχι τα σύνορα των κρατών μελών. Ομοίως, οι ζώνες χονδρικών τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας θα πρέπει επίσης να αποτυπώνουν το πού υπάρχει δυναμικότητα μεταφοράς και όχι απλώς τα σύνορα των κρατών μελών.

2.1.2. Τόνωση των μακροπρόθεσμων αγορών για να καταστεί δυνατή η πραγματοποίηση επενδύσεων

Από την άποψη των επενδύσεων, οι μακροπρόθεσμες ενδείξεις μέσω των τιμών είναι εξίσου σημαντικές με τις εύρυθμα λειτουργούσες βραχυπρόθεσμες αγορές. Μια άλλη σημαντική ένδειξη για τις επενδύσεις που αφορούν την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές είναι η μεταρρύθμιση της ευρωπαϊκής αγοράς δικαιωμάτων εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα, με λειτουργικό αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς και περαιτέρω μέτρα, τα οποία περιλαμβάνονται στην πρόταση αναθεώρησης του συστήματος εμπορίας των εκπομπών που εκδόθηκε παράλληλα με την παρούσα ανακοίνωση.

Πρέπει να μεριμνήσουμε ώστε οι αγορές αυτές να είναι πραγματικά ανοικτές σε όλους τους παράγοντες της αγοράς. Οι συμβατικοί παραγωγοί, η ευέλικτη ζήτηση, οι τεχνολογίες αποθήκευσης ενέργειας, η ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές, οι νέοι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρικής ενέργειας, και όχι μόνον οι κατεστημένοι φορείς, χρειάζονται αποτελεσματική πρόσβαση σε μακροπρόθεσμες αγορές που δίνουν ενδείξεις για το ποιες επενδύσεις είναι οικονομικά συμφέρουσες και πού θα πρέπει αυτές να πραγματοποιούνται.

Σε ορισμένες αγορές, η μεγάλης κλίμακας στροφή προς την παραγωγή έντασης κεφαλαίου αιολικής και ηλιακής ενέργειας με σχεδόν μηδενικό οριακό κόστος επέφερε μακρές περιόδους χαμηλών τιμών άμεσης παράδοσης (σποτ), καθώς και μείωση των ωρών λειτουργίας της συμβατικής παραγωγής. Υπό αυτές τις συνθήκες, μια ουσιώδης

προϋπόθεση προκειμένου οι αγορές ηλεκτρικής ενέργειας να στέλνουν τα κατάλληλα μηνύματα όσον αφορά τις τιμές για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε επαρκή δυναμικότητα είναι οι τιμές να αποτυπώνουν τις ελλείψεις σε περιόδους κορύφωσης της ζήτησης, και οι επενδυτές να έχουν εμπιστοσύνη ότι αυτό θα μεταφράζεται σε μακροπρόθεσμες ενδείξεις μέσω των τιμών.

Η δυνατότητα αύξησης των τιμών χονδρικής σε περιόδους μέγιστης ζήτησης ή περιορισμένης παραγωγής δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι οι καταναλωτές εκτίθενται σε υψηλότερες ή πιο ασταθείς τιμές. Η εύρυθμη λειτουργία μακροπρόθεσμων αγορών αφενός θα επιτρέπει στους προμηθευτές και τους ηλεκτροπαραγωγούς να διαχειρίζονται τις διακυμάνσεις των τιμών στις αγορές άμεσης παράδοσης (σποτ) – στις οποίες οι ηλεκτροπαραγωγοί θα μπορούν να πωλούν στους προμηθευτές και τους καταναλωτές ασφαλίσεις έναντι των επιπτώσεων των διακυμάνσεων των τιμών και αφετέρου θα βελτιώσει τα μακροπρόθεσμα μηνύματα για επενδύσεις. Οι φορείς της αγοράς, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτροπαραγωγών από ανανεώσιμες πηγές, θα πρέπει να είναι σε θέση να αντισταθμίζουν τον κίνδυνο έναντι των διακυμάνσεων των τιμών και της ποσότητας ηλεκτροπαραγωγής μεταβάλλοντας τις αβεβαιότητες που συνδέονται με τις περιόδους υψηλών τιμών σε προγραμματισμένο και ασφαλές εισόδημα. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο είναι καθοριστικής σημασίας οι διακυμάνσεις των τιμών να λαμβάνονται υπόψη στις βραχυπρόθεσμες αγορές και να συνδέονται με τις μακροπρόθεσμες αγορές.

Οι μακροπρόθεσμες συμβάσεις μεταξύ φορέων της αγοράς είναι δυνατόν να συμβάλουν στον περιορισμό του επενδυτικού κινδύνου για τις επενδύσεις έντασης κεφαλαίου που απαιτούνται στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, διευκολύνοντας την πρόσβαση του κλάδου σε κεφάλαια, ιδίως για τις τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, με εύλογο κόστος. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να προωθηθεί η διαθεσιμότητα κατάλληλων μακροπρόθεσμων προϊόντων και να προσδιορισθεί κατά πόσον υπάρχουν εμπόδια για τη σύναψη ανταγωνιστικών μακροπρόθεσμων συμβάσεων. Κατά τη σύναψη μακροπρόθεσμων συμβάσεων στα χρηματιστήρια ηλεκτρικής ενέργειας, τα συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης καλούνται συχνά να παρέχουν εγγυήσεις. Δεδομένου ότι η παροχή των εν λόγω εγγυήσεων ενδέχεται να είναι δαπανηρή, θα πρέπει να αξιολογηθούν μηχανισμοί για τη μείωση των σχετικών δαπανών, περιορίζοντας παράλληλα τους κινδύνους αθέτησης από αντισυμβαλλόμενο.

2.1.3. Υποδομές για μια λειτουργούσα αγορά

Ένα καλά διασυνδεδεμένο ευρωπαϊκό δίκτυο ενέργειας είναι ζωτικής σημασίας για την ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης, για την ενίσχυση του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά που θα οδηγήσει σε πιο ανταγωνιστικές τιμές, καθώς και για την παροχή των κατάλληλων μηνυμάτων για την προώθηση των επενδύσεων προς τον στόχο της ενεργειακής και κλιματικής πολιτικής για απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, υπέρ του οποίου έχει δεσμευθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση⁷.

Συνεπώς, η ενοποίηση των διασυνδέσεων των υποδομών, που εξακολουθεί να απαιτείται για μια πραγματικά ενοποιημένη εσωτερική αγορά, και η διευκόλυνση των αναγκαίων

⁷ COM(2015)82 final της 25.2.2015 - Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο - Επίτευξη του στόχου διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας της τάξης του 10% - Καθιστώντας το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας της Ευρώπης έτοιμο για το 2020.

επενδύσεων για να προχωρήσει το εγχείρημα αυτό, αποτελούν βασικές προτεραιότητες για την υλοποίηση της στρατηγικής της Ενεργειακής Ένωσης.

Τα έργα κοινού ενδιαφέροντος (ΕΚΕ)⁸ αποτελούν το κύριο μέσο για την υλική ενοποίηση των εθνικών αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και για τη διαφοροποίηση των ενεργειακών πηγών τους. Πολλές από τις προτεινόμενες διασυνδέσεις υποδομών θα διαδραματίσουν καίριο ρόλο για την αντιμετώπιση της μεταβλητότητας της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μεταξύ χωρών όπως η Νορβηγία και το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία και η Ισπανία, ή η Νορβηγία, οι Κάτω Χώρες και η Γερμανία. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων, συμπληρώνοντας την υφιστάμενη χρηματοδότηση από τη Διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη», θα μπορούσε επίσης να στηρίζει έργα στον τομέα της ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των ενεργειακών υποδομών. Επιπλέον, ο Ευρωπαϊκός Κόμβος Επενδυτικών Συμβουλών θα προσφέρει σε δημόσιους και ιδιωτικούς επιχειρηματικούς φορείς εμπειρογνομosύνη και τεχνική βοήθεια για τον σχεδιασμό και τη διάρθρωση οικονομικά ορθών επενδυτικών σχεδίων.

2.2. Προσαρμογή του σχεδιασμού της αγοράς στην ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές και προσαρμογή των καθεστώτων στήριξης στις αγορές

Για την υλοποίηση της φιλοδοξίας της Ενεργειακής Ένωσης να αναδειχθεί σε πρώτη δύναμη παγκοσμίως στον τομέα της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, θα χρειαστεί η δημιουργία ενός περιβάλλοντος στο οποίο η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές θα μπορεί να προσελκύει τις απαραίτητες επενδύσεις. Επειδή είναι υψηλής έντασης κεφαλαίου, η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές χρειάζεται σταθερό επενδυτικό πλαίσιο που μειώνει τον κανονιστικό φόρτο και τους κινδύνους, ώστε να παρέχεται χρηματοδότηση με χαμηλό κόστος.

2.2.1. Αγορά κατάλληλη για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές

Οι επενδυτικές αποφάσεις στον τομέα της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα φυσικά πλεονεκτήματα της γεωγραφικής θέσης, τη διαθεσιμότητα δικτύου, την αποδοχή από το κοινό, τον τόπο κατανάλωσης και τις διοικητικές και επενδυτικές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων των φόρων και των εισφορών. Όλοι αυτοί είναι σημαντικοί παράγοντες όσον αφορά το κόστος παραγωγής. Μια λειτουργούσα αγορά με κατάλληλα καθορισμένες ζώνες τιμών θα σηματοδοτούσε τοιούτο τρόπος που και τότε θα πρέπει να παράγεται ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές.

Ταυτόχρονα, για την επιτυχή ενσωμάτωση της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές στο σύστημα απαιτούνται ευέλικτες αγορές που θα περιλαμβάνουν ένα ευρύτερο φάσμα φορέων, τόσο στην πλευρά της προσφοράς όσο και στην πλευρά της ζήτησης. Η δημιουργία καλύτερα ενοποιημένων βραχυπρόθεσμων αγορών με υψηλή ρευστότητα θα συμβάλει στην αύξηση της ευελιξίας και θα παρέχει τη δυνατότητα στους παραγωγούς ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές να ανταγωνίζονται επί ίσοις όροις τους παραγωγούς ενέργειας από συμβατικές πηγές. Ομοίως, θα πρέπει να προωθηθούν αγορές ικανές να διαχειρίζονται τους κινδύνους που συνδέονται με τις ποσότητες ενέργειας.

⁸ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 347/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 2013, σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές, την κατάργηση της απόφασης αριθ. 1364/2006/ΕΚ και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 713/2009, (ΕΚ) αριθ. 714/2009 και (ΕΚ) αριθ. 715/2009.

Επίσης, η βελτίωση των διασυνδέσεων και η δυνατότητα απόκρισης στη ζήτηση θα συμβάλουν περαιτέρω στην ευελιξία που απαιτείται για την ενσωμάτωση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην αγορά. Ωστόσο, οι καταναλωτές δεν έχουν επί του παρόντος επαρκή κίνητρα ώστε να προσαρμόζουν δεόντως τις καταναλωτικές τους συνήθειες στην εξέλιξη της κατάστασης του εφοδιασμού. Επιπλέον, οι ισχύοντες κανονιστικοί φραγμοί και κανόνες που εισάγουν διακρίσεις αποτρέπουν τους πελάτες, ή τους φορείς συγκέντρωσης που ενεργούν εξ ονόματός τους, από τη χρήση της απόκρισης στη ζήτηση (συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης της αποθήκευσης) και τη συμμετοχή στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας επί ίσοις όροις με τους ηλεκτροπαραγωγούς.

Εφόσον οι αγορές καταστούν περισσότερο ευέλικτες, θα δοθεί η δυνατότητα στους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές να συμμετέχουν πλήρως στην αγορά, συμπεριλαμβανομένης της εξισορρόπησης των χαρτοφυλακίων τους. Θα πρέπει επίσης να τους δοθεί η δυνατότητα να συμβάλλουν στη βελτίωση της ευελιξίας του συστήματος. Πρέπει να επανεξεταστούν οι υφιστάμενες διατάξεις που αποκλείουν συγκεκριμένα μέσα ηλεκτροπαραγωγής από τους συνήθεις κανόνες της αγοράς.

2.2.2. Προώθηση της ενέργειας από ανανεώσιμων πηγών κατάλληλες για την αγορά

Η μεταρρύθμιση της αγοράς κατ' αυτόν τον τρόπο αποτελεί, παράλληλα με ένα ενισχυμένο ΣΕΔΕ της ΕΕ, θεμελιώδες βήμα για τη διαμόρφωση των συνθηκών που θα επιτρέψουν τελικά να υπαγορευτούν από την αγορά οι επενδύσεις σε νέα δυναμικότητα ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές.

Εν τω μεταξύ, η ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές πρέπει να υποστηρίζεται, εφόσον είναι αναγκαίο, από αγορακεντρικούς μηχανισμούς οι οποίοι διορθώνουν τις αδυναμίες της αγοράς, εξασφαλίζουν την οικονομική αποδοτικότητα και αποφεύγουν την υπεραντιστάθμιση ή τις στρεβλώσεις, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις⁹.

Τα καθεστάτα στήριξης της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές είναι σχεδόν πάντοτε εθνικής εμβέλειας. Μια πιο συντονισμένη περιφερειακή προσέγγιση στην ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές – συμπεριλαμβανομένων των καθεστώτων στήριξης – θα μπορούσε να αποφέρει σημαντικά οφέλη, μεταξύ άλλων μέσω της προώθησης της οικονομικά συμφέρουσας ανάπτυξης της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές στις βέλτιστες γεωγραφικές τοποθεσίες. Αυτό θα διευρύνει την αγορά της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, θα διευκολύνει την ενσωμάτωσή τους και θα προωθήσει την αποτελεσματικότερη χρήση τους. Παρόλο που τα κράτη μέλη καθίστανται όλο και πιο επιδεκτικά στη βελτίωση της περιφερειακής συνεργασίας, εξακολουθούν να παρατηρούνται πρακτικές δυσκολίες. Με ένα συγκεκριμένο πλαίσιο για τη διασυνοριακή συμμετοχή σε καθεστάτα στήριξης θα ήταν δυνατόν να αντιμετωπιστούν αυτές τις πρακτικές δυσκολίες.

⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας (2014-2020), *EE C 200 της 28.6.2014, σ. 1-55.*

2.3. Σύνδεση των αγορών χονδρικής με τις αγορές λιανικής με στόχο την επίτευξη μιας νέας συμφωνίας για τους καταναλωτές

Η ενοποίηση της εσωτερικής αγοράς θα πρέπει να μην σταματήσει στο επίπεδο των αγορών χονδρικής. Για να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς ενέργειας, το λιανικό τμήμα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να προσφέρει στους καταναλωτές –τα νοικοκυριά, τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία– τη δυνατότητα να συμμετάσχουν ενεργώς και επωφελώς στην ενεργειακή μετάβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τούτο πρέπει να αποτελέσει έναν από τους στόχους του ανασχεδιασμού της αγοράς και απαιτεί θεμελιώδη αλλαγή του ρόλου των καταναλωτών στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

Παραμένουν ακόμη πολλά εμπόδια για την πλήρη συμμετοχή των καταναλωτών στην αγορά ενέργειας. Η έλλειψη κατάλληλων πληροφοριών για το κόστος και την κατανάλωση ή τη διαφάνεια στις προσφορές οδηγεί σε έλλειψη επαρκούς ανταγωνισμού σε πολλές αγορές λιανικής. Παράλληλα, οι αγορές ενεργειακών υπηρεσιών για κατοικίες παραμένουν ανεπαρκώς ανεπτυγμένες.

Η ενεργός συμμετοχή του καταναλωτή στην αγορά ενέργειας θα πρέπει να μην είναι περίπλοκη ή χρονοβόρα. Υπάρχουν σήμερα οι τεχνολογίες που παρέχουν τη δυνατότητα στους καταναλωτές να συμμετάσχουν πλήρως στην ενεργειακή μετάβαση. Ωστόσο, ρυθμιστικές παρεμβάσεις, όπως ανώτατα όρια τιμών, ρύθμιση των τιμών, στρεβλωτική φορολογία και άλλες κρατικές παρεμβάσεις, οδηγούν σε τιμές που δεν δίδουν μηνύματα και κίνητρα για τη συμμετοχή των καταναλωτών στην αγορά. Ως εκ τούτου, το δυναμικό για βέλτιστη απόκριση στη ζήτηση παραμένει αναξιοποίητο. Κατά συνέπεια, ούτε τα νοικοκυριά, ούτε οι επιχειρήσεις ούτε η βιομηχανία έχουν επί του παρόντος επαρκή κίνητρα για να συμμετέχουν στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας.

Είναι, επομένως, καίριας σημασίας να δοθούν τα κατάλληλα μηνύματα. Αυτό περιλαμβάνει τη στενότερη σύνδεση των αγορών χονδρικής και λιανικής, ιδίως με την προσφορά στους τελικούς χρήστες τιμών που αποτυπώνουν τις διακυμάνσεις των τιμών χονδρικής. Εξάλλου, τα τιμολόγια δικτύου πρέπει να σχεδιάζονται κατά τρόπο ώστε να μην αποθαρρύνεται η απόκριση στη ζήτηση, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα μια δίκαιη συνεισφορά στο κόστος του δικτύου.

Επιπλέον, άλλοι κανονιστικοί φραγμοί και κανόνες που εισάγουν διακρίσεις δεν παρέχουν τη δυνατότητα στους πελάτες, ή στους φορείς συγκέντρωσης που ενεργούν εξ ονόματός τους, να επιλέξουν τη δυνατότητα της απόκρισης στη ζήτηση (συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης της αποθήκευσης) και να συμμετάσχουν στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας επί ίσοις όροις με τους παραγωγούς. Το προφανέστερο παράδειγμα τέτοιων φραγμών είναι η ύπαρξη ρυθμιζόμενων τιμών, οι οποίες δεν επιτρέπουν στον τελικό καταναλωτή να λάβει τα μηνύματα των αγοραίων τιμών. Εξάλλου, οι κανόνες της αγοράς δεν είναι ακόμη πάντοτε ευνοϊκοί για τη συμμετοχή των φορέων συγκέντρωσης. Ενδέχεται να είναι σκόπιμη η χάραξη μιας κοινής προσέγγισης στον σχεδιασμό της αγοράς, ώστε να διευκολυνθεί η απόκριση στη ζήτηση να ανταγωνίζεται τους ηλεκτροπαραγωγούς επί ίσοις όροις.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Αποτελούν τιμές που θα αποτυπώνουν την πραγματική σπάνη (όσον αφορά τον χρόνο και τον τόπο) σημαντικό στοιχείο του μελλοντικού σχεδιασμού της αγοράς; Ισχύει αυτό επίσης όσον αφορά την ανάγκη να αποτυπώνουν οι τιμές τη σπάνη της διαθέσιμης δυναμικότητας μεταφοράς;
- 2) Ποιες προκλήσεις και ευκαιρίες θα μπορούσαν να προκύψουν από τιμές που αντικατοπτρίζουν την πραγματική σπάνη; Πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις; Θα μπορούσαν οι τιμές αυτές να καταστήσουν περιττούς τους μηχανισμούς δυναμικότητας;
- 3) Η πρόοδος όσον αφορά την ευθυγράμμιση των κατακερματισμένων αγορών εξισορρόπησης παραμένει βραδεία· θα πρέπει η ΕΕ να προσπαθήσει να επισπεύσει τη διαδικασία, εν ανάγκη μέσω νομικών μέτρων;
- 4) Τι μπορεί να γίνει για να εξασφαλιστεί η ομαλή εφαρμογή της συμπεφωνημένης ενδοημερήσιας πλατφόρμας σε ολόκληρη την ΕΕ;
- 5) Χρειάζονται μακροπρόθεσμες συμβάσεις μεταξύ ηλεκτροπαραγωγών και καταναλωτών ώστε να παρέχεται επενδυτική ασφάλεια για νέα δυναμικότητα ηλεκτροπαραγωγής; Ποια εμπόδια, αν υπάρχουν, δεν επιτρέπουν την ανάδυση των εν λόγω μακροπρόθεσμων προϊόντων αντιστάθμισης κινδύνων; Μπορεί ο δημόσιος τομέας να διαδραματίσει ρόλο στη δημιουργία αγορών για μακροπρόθεσμες συμβάσεις;
- 6) Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι διαφορές των φόρων και των τελών¹⁰ επί της ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών προκαλούν στρεβλώσεις όσον αφορά τον αποτελεσματικό προσανατολισμό των επενδύσεων ή την παρεμπόδιση της ελεύθερης ροής της ενέργειας;
- 7) Τι πρέπει να γίνει προκειμένου οι επενδύσεις στην ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές να υπαγορεύονται όλο και περισσότερο από τα μηνύματα της αγοράς;
- 8) Ποια εμπόδια, εάν υπάρχουν, διακρίνετε για την πλήρη ενσωμάτωση των παραγωγών ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην αγορά, συμπεριλαμβανομένης των αγορών εξισορρόπησης και των ενδοημερήσιων αγορών, καθώς και όσον αφορά την κατανομή φόρτου βάσει αξιολογικής κατάταξης;
- 9) Θα πρέπει τα κράτη μέλη να ακολουθούν πιο συντονισμένη προσέγγιση στα καθεστάτα στήριξης της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές; Ποιοι είναι οι κύριοι φραγμοί για τα περιφερειακά καθεστάτα στήριξης και πώς θα μπορούσαν να αρθούν οι φραγμοί αυτοί (π.χ. μέσω της νομοθεσίας);
- 10) Πού εντοπίζετε τα κύρια εμπόδια που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν για την αναθέρμανση της απόκρισης στη ζήτηση (π.χ. ανεπαρκής ευελιξία στις τιμές, (κανονιστικοί) φραγμοί για τους φορείς συγκέντρωσης/πελάτες, έλλειψη πρόσβασης σε τεχνολογίες έξυπνης κατοικίας, μη υποχρέωση προσφοράς στους τελικούς καταναλωτές της δυνατότητας συμμετοχής στην αγορά εξισορρόπησης μέσω συστήματος απόκρισης στη ζήτηση, κ.λπ.);

¹⁰ Μπορεί να αποτελούν μέρος της γενικής φορολογίας (ΦΠΑ, ειδικοί φόροι κατανάλωσης) ή ειδικών εισφορών για τη στήριξη στοχευμένων πολιτικών για την ενέργεια και/ή το κλίμα.

3. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Η ανάγκη για ασφαλή και οικονομικά αποδοτική ανάπτυξη και διαχείριση του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας επιβάλλει την ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ όλων των φορέων της εσωτερικής αγοράς ενέργειας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτό θα καταστήσει αναγκαία τη μετάβαση από εθνικές σε περιφερειακές ή πανευρωπαϊκές προσεγγίσεις.

3.1. Περιφερειακός συντονισμός των εθνικών πολιτικών

Μια πλήρως λειτουργούσα εσωτερική αγορά ενέργειας απαιτεί από τα κράτη μέλη να συντονίζονται και να συνεργάζονται με τους γείτονές τους κατά τη χάραξη των ενεργειακών πολιτικών. Επίσης, θα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι όλες οι περιφερειακές πρωτοβουλίες εξελίσσονται κατά τρόπο συνεκτικό και οδηγούν σε μια πλήρως ενοποιημένη αγορά ενέργειας. Όταν υπάρχουν κατακερματισμένα εθνικά συστήματα, η περιφερειακή συνεργασία πρέπει να αποτελέσει αναπόσπαστο μέρος της αποτελεσματικής διακυβέρνησης για την Ενεργειακή Ένωση και ένα πρώτο βήμα προς την εναρμόνιση σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου απαιτείται.

Η περιφερειακή συνεργασία μεταξύ κρατών μελών θα είναι επίσης καθοριστικής σημασίας για την οικονομικά αποδοτικότερη επίτευξη των στόχων που έχουν συμφωνηθεί σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (π.χ. καλύτερη αξιοποίηση των μηχανισμών συνεργασίας για την επίτευξη του στόχου για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές), την προώθηση της ενοποίησης της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και την ενίσχυση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού. Παραδείγματα πολιτικής συνεργασίας σε ενεργειακά θέματα, όπως το Πενταμερές Φόρουμ, η Πρωτοβουλία Υπεράκτιου Δικτύου των Χωρών της Βόρειας Θάλασσας (NSCOGI), το Σχέδιο Διασύνδεσης των Ενεργειακών Αγορών της περιοχής της Βαλτικής (BEMIP): <http://ec.europa.eu/energy/en/topics/infrastructure/baltic-energy-market-interconnection-plan>, η νέα Ομάδα για τη Διασυνδεσιμότητα της Νοτιοδυτικής Ευρώπης: <https://ec.europa.eu/energy/en/news/high-level-group-energy-infrastructure-south-west-europe-created> ή η Ομάδα για τη Συνδεσιμότητα της Κεντρικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης όσον αφορά το φυσικό αέριο: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/infrastructure/central-and-south-eastern-europe-gas-connectivity>, στον τομέα του φυσικού αερίου αποτελούν βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση. Η περιφερειακή συνεργασία δεν πρέπει να περιορίζεται στα κράτη μέλη της ΕΕ ή να σταματά στα σύνορα της ΕΕ. Η εφαρμογή της τρίτης δέσμης νομοθετικών μέτρων από γειτονικές χώρες, όπως τα συμβαλλόμενα μέρη της Ενεργειακής Κοινότητας, θα εξασφαλίσει την επέκταση των οφελών της εσωτερικής αγοράς πέρα από τα σύνορα της ΕΕ. Περιφερειακά φόρα θα πρέπει επίσης να αξιολογούν και να αντιμετωπίζουν τους εγγενείς κινδύνους που συνδέονται με την υπερβολική εξάρτηση από τρίτες χώρες οι οποίες επιλέγουν να μην εφαρμόσουν τη νομοθεσία της ΕΕ για την εσωτερική αγορά. Η ενίσχυση της περιφερειακής συνεργασίας προσφέρει μοναδικές ευκαιρίες για την επίτευξη ταχύτερης και οικονομικά αποδοτικότερης προόδου προς μια ενοποιημένη αγορά.

3.2. Βελτίωση των διασυνδέσεων

Με δεδομένα τα σαφή οφέλη της καλύτερης διασύνδεσης, η Επιτροπή παρουσίασε, ως μέρος της δέσμης μέτρων για την Ενεργειακή Ένωση, λεπτομερή στρατηγική σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο είναι δυνατόν να γεφυρωθεί το χάσμα ως προς τον στόχο του

10% όσον αφορά τη διασύνδεση¹¹, ενώ το 2016 προτίθεται να υποβάλει ανακοίνωση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα επιτευχθεί ο περισσότερο φιλόδοξος στόχος για επίπεδο διασύνδεσης της τάξης του 15%, όπως ζητήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Η δυναμικότητα διασύνδεσης μεταξύ διαφόρων χωρών είναι ακόμη πολύ χαμηλή και δεν επαρκεί για τις αναμενόμενες ροές ηλεκτρικής ενέργειας. Τα έργα κοινού ενδιαφέροντος που εισήγαγε ο κανονισμός σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές¹² είναι θεμελιώδους σημασίας για την υλική ενοποίηση των εθνικών αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και για τη διαφοροποίηση των ενεργειακών τους πηγών. Για παράδειγμα, τα κράτη της Βαλτικής δεν αποτελούν ακόμη τμήμα της ηπειρωτικής ευρωπαϊκής συγχρονισμένης περιοχής. Αποτελεί επίσης συμπεφωνημένη πολιτική ότι πρέπει να ενταθεί η περιφερειακή συνεργασία για την ενίσχυση της διασυνδεσιμότητας, ιδίως στην περιοχή της Βαλτικής, στην Ιβηρική Χερσόνησο, στη Βόρεια Θάλασσα και στην Κεντρική και Νοτιοανατολική Ευρώπη. Θα πρέπει επίσης να εξεταστεί η σύναψη περαιτέρω δεσμών με γειτονικές περιοχές όπως η Νότια Μεσόγειος και τα Δυτικά Βαλκάνια.

Για τη διαχείριση του συστήματος και τον εντοπισμό των σημείων στα οποία απαιτούνται νέες διασυνδέσεις, οι διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς πρέπει να είναι σε θέση να βασίζονται στη διαμόρφωση των τιμών στις αγορές άμεσης παράδοσης (σποτ) και στις αγορές χονδρικής. Επί του παρόντος, τα έσοδα από τα τέλη συμφόρησης – εισοδήματα από τη μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας από περιοχές χαμηλών τιμών προς περιοχές όπου οι τιμές είναι υψηλότερες – είναι συχνά σημαντικά, αλλά σπάνια χρησιμοποιούνται για την κατασκευή ή την ενίσχυση διασυνδέσεων. Αυτή η κατάσταση θα πρέπει να αλλάξει και οι πόροι αυτοί θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά για την οικοδόμηση του ευρωπαϊκού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας.

3.3. Συνεργασία μεταξύ διαχειριστών συστημάτων

Σε ένα τέτοιο ενοποιημένο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας, ο επιχειρησιακός σχεδιασμός και η λήψη αποφάσεων πρέπει να είναι συνεκτικά ανά πάσα στιγμή. Η περιφερειακή συνεργασία και η λήψη των αποφάσεων σε περιφερειακό επίπεδο είναι ιδιαίτερα καίριας σημασίας για την ασφαλή λειτουργία του συστήματος. Η δημιουργία περιφερειακών επιχειρησιακών κέντρων θα βοηθήσει στον αποτελεσματικό προγραμματισμό και διαχείριση των διασυνοριακών ροών ηλεκτρικής ενέργειας στα συστήματα μεταφοράς και σε πραγματικό χρόνο. Οι υφιστάμενες περιφερειακές πρωτοβουλίες συνεργασίας αποτελούν σημαντικά πρώτα βήματα προς την κατεύθυνση περαιτέρω περιφερειακού συντονισμού και ενοποίησης της λειτουργίας του συστήματος – θα πρέπει προοδευτικά να αποκτήσουν εξουσίες λήψης αποφάσεων και είναι δυνατόν να προλειάνουν το έδαφος για τον πανευρωπαϊκό συντονισμό της λειτουργίας του συστήματος.

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΣΜ-HE) διαδραματίζει σήμερα σημαντικό ρόλο στον συντονισμό των διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς (ΔΣΜ) και στην κατάρτιση κωδίκων δικτύου. Η ανάγκη μεγαλύτερου συντονισμού μεταξύ των διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς ενδέχεται,

¹¹ COM(2015)82 final της 25.2.2015 - Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. «Επίτευξη του στόχου διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας της τάξης του 10% - Καθιστώντας το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας της Ευρώπης έτοιμο για το 2020».

¹² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 347/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 2013, σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές, την κατάργηση της απόφασης αριθ. 1364/2006/ΕΚ και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 713/2009, (ΕΚ) αριθ. 714/2009 και (ΕΚ) αριθ. 715/2009.

παράλληλα με τη δημιουργία περιφερειακών επιχειρησιακών κέντρων, να καταστήσει αναγκαίο ένα ισχυρότερο ΕΔΔΣΜ-ΗΕ. Τούτο θα απαιτούσε επίσης αλλαγές στη δομή διακυβέρνησης του ΕΔΔΣΜ-ΗΕ και τη συμβολή του στην αποτελεσματική διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης.

Στο πλαίσιο της αύξησης του βαθμού ενοποίησης των ευρωπαϊκών συστημάτων μεταφοράς, είναι δυνατόν επίσης να χρειαστεί η επανεξέταση του πλαισίου για τους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς εσόδων (τιμολόγια, μισθώματα συμφόρησης και αντιστάθμιση μεταξύ διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς), ώστε να παρέχει τα κατάλληλα κίνητρα για όλους τους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς.

Η επέκταση του δικτύου και η βέλτιστη διαχείρισή του είναι επίσης αναγκαίες στο επίπεδο της διανομής, δεδομένου ότι τα δίκτυα διανομής είναι καίριας σημασίας για την ενσωμάτωση μορφών ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές που παράγονται αποκεντρωμένα σε τοπικό επίπεδο. Θα πρέπει να θεσπιστούν νέες διαδικασίες ώστε να δοθούν στους διαχειριστές συστημάτων διανομής (ΔΣΔ) κίνητρα για να χρησιμοποιούν την τοπική ευελιξία και να ανταποκρίνονται σε αυτές τις νέες προκλήσεις με οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να επανεξεταστεί ο ρόλος των ΔΣΔ. Οι ΔΣΔ θα πρέπει να είναι ουδέτεροι παράγοντες διευκόλυνσης της αγοράς, προκειμένου να καταστεί δυνατό σε τρίτα μέρη να αναπτύσσουν αγορακεντρικές υπηρεσίες για καταναλωτές. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε περιπτώσεις στις οποίες έχει ανατεθεί στους ΔΣΔ η ευθύνη των έξυπνων συστημάτων μέτρησης και της διαχείρισης δεδομένων. Πρέπει να επιλύονται με ικανοποιητικό τρόπο ζητήματα σχετικά με την κυριότητα των δεδομένων και την ασφάλειά τους από επιθέσεις στον κυβερνοχώρο, ανεξαρτήτως του αν το καθήκον αυτό έχει ανατεθεί σε ΔΣΔ ή σε άλλους παρόχους υπηρεσιών.

Ενδεχομένως επίσης να χρειαστεί να εξεταστεί κατά πόσον οι διαχειριστές συστημάτων διανομής συμμετέχουν επαρκώς στις ευρωπαϊκές ρυθμιστικές αρχές και στην αποτελεσματική διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης. Επιπλέον, τα τιμολόγια δικτύου πρέπει να είναι σχεδιασμένα κατά τρόπο ώστε να παρέχονται κίνητρα για αποδοτική χρήση του δικτύου και να εξασφαλίζεται δίκαιη συνεισφορά στις δαπάνες των δικτύων, ενώ δεν θα πρέπει να αποθαρρύνουν την απόκριση στη ζήτηση.

Η ενίσχυση του βαθμού ευφυίας του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας, από τα υψηλότερα επίπεδα τάσης έως τα νοικοκυριά, είναι δυνατόν να βοηθήσει με πιο αποδοτικό τρόπο στην αντιμετώπιση της μεταβλητής και αποκεντρωμένης ηλεκτροπαραγωγής και να μειώσει ή να αναβάλει την ανάγκη για νέες γραμμές μεταφοράς, γραμμές διασύνδεσης ή μηχανισμούς δυναμικότητας. Η στενότερη συνεργασία μεταξύ των ΔΣΔ και των ΔΣΜ σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό και τη λειτουργία των δικτύων είναι, συνεπώς, υψίστης σημασίας και θα πρέπει να προωθηθεί περαιτέρω.

3.4. Προσαρμογή του ρυθμιστικού πλαισίου στις ενοποιημένες αγορές

Η λειτουργία των ενοποιημένων δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας και οι κανόνες εμπορίας καθιστούν αναγκαία την ευθυγραμμισμένη ρυθμιστική εποπτεία. Η ενίσχυση του ρόλου του Οργανισμού για τη Συνεργασία των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER) στην επίβλεψη της αποτελεσματικής λειτουργίας των ενοποιημένων αγορών και της διασυνοριακής υποδομής αποτελεί τη φυσική συνέπεια της ενοποίησης της αγοράς.

Ο ACER ενεργεί προς το παρόν κατά κύριο λόγο με τη διατύπωση συστάσεων και γνωμών και έχει πολύ περιορισμένες εξουσίες λήψης αποφάσεων. Στο πλαίσιο της

αυξημένης συνεργασίας των διαχειριστών δικτύων, θα πρέπει ενδεχομένως να ενισχυθούν οι εξουσίες και η ανεξαρτησία του ACER, ώστε να είναι σε θέση να επιτελεί ρυθμιστικά καθήκοντα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, εφόσον απαιτείται. Συνεπώς ο ACER θα μπορούσε να διαιτητεύει σε διαφορές σε περιφερειακό επίπεδο και σε επίπεδο ΕΕ.

Η ενίσχυση των εξουσιών του ACER θα μπορούσε να περιλαμβάνει την εξουσιοδότηση του Οργανισμού να εκδίδει άμεσα εφαρμοστέες και δεσμευτικές αποφάσεις σχετικά με διασυνοριακά θέματα και πρωτοβουλίες σε επίπεδο ΕΕ, καθώς και την ανάθεση εκτελεστικών εξουσιών ώστε να εξασφαλίζεται η συμμόρφωση με τις εν λόγω αποφάσεις.

Η επανεξέταση των ρόλων του ΕΔΔΣΜ-ΗΕ και του ACER παρέχει την ευκαιρία αξιολόγησης της διαδικασίας για την κατάρτιση λεπτομερών ρυθμιστικών κανόνων σχετικά με τη λειτουργία της αγοράς και των δικτύων (κώδικες δικτύου και κατευθυντήριες γραμμές). Οι κανόνες αυτοί καταρτίζονται με την ενεργό συμμετοχή τόσο του ΕΔΔΣΜ-ΗΕ όσο και του ACER.

Για την ενίσχυση του ρυθμιστικού πλαισίου ενδέχεται επίσης να απαιτηθεί η ενσωμάτωση οντοτήτων οι οποίες επί του παρόντος δεν υπόκεινται σε ρυθμιστική εποπτεία, όπως τα χρηματιστήρια ηλεκτρικής ενέργειας, τα οποία διαδραματίζουν καίριο ρόλο στις συνδεδεμένες ευρωπαϊκές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και επιτελούν επίσης καθήκοντα που έχουν χαρακτηριστικά φυσικού μονοπωλίου. Ομοίως, η αυξανόμενη σύνδεση μεταξύ των αγορών λιανικής και χονδρικής θα πρέπει να αποτυπώνεται στο κανονιστικό πλαίσιο.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 11) Μολονότι οι αγορές ηλεκτρικής ενέργειας είναι συζευγμένες εντός της ΕΕ και συνδεδεμένες με τις γειτονικές της χώρες, η λειτουργία του συστήματος εξακολουθεί να εκτελείται μέσω εθνικών διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς (ΔΣΜ). Οι περιφερειακές πρωτοβουλίες συνεργασίας, όπως το δίκτυο CORESO ή το TSC διαδραματίζουν καθαρά συμβουλευτικό ρόλο σήμερα. Θα πρέπει να ενισχυθούν σταδιακά οι περιφερειακές πρωτοβουλίες συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης επίσης της αρμοδιότητας λήψης αποφάσεων όταν κρίνεται αναγκαίο; Αποτελεί η τρέχουσα εθνική αρμοδιότητα για την ασφάλεια των συστημάτων εμπόδιο για τη διασυνοριακή συνεργασία; Θα ανταποκρινόταν καλύτερα η περιφερειακή αρμοδιότητα για την ασφάλεια των συστημάτων στην πραγματικότητα της ενοποιημένης αγοράς;
- 12) Η κατακερματισμένη εθνική ρυθμιστική εποπτεία φαίνεται να είναι αναποτελεσματική για τα εναρμονισμένα τμήματα του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας (π.χ. για τη σύζευξη της αγοράς). Θεωρείτε ότι θα υπάρξουν οφέλη από την ενίσχυση του ρόλου του ACER;
- 13) Θεωρείτε ότι θα προκύψουν οφέλη από την ενίσχυση του ρόλου των Ευρωπαϊκών Δικτύων Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς; Ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος για να επιτευχθεί αυτό; Τι είδους ρυθμιστική εποπτεία χρειάζεται;
- 14) Ποιος θα πρέπει να είναι ο μελλοντικός ρόλος και οι κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης για τους διαχειριστές συστημάτων διανομής; Πώς θα πρέπει να προσαρμοστεί η πρόσβαση στα δεδομένα μετρητών (χειρισμός δεδομένων και διασφάλιση του απορρήτου των δεδομένων κλπ.), υπό το πρίσμα των εξελίξεων στην αγορά και την τεχνολογία; Απαιτούνται πρόσθετες διατάξεις για τη διαχείριση και

την πρόσβαση των ενδιαφερόμενων μερών (τελικών πελατών, διαχειριστών συστημάτων διανομής, διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς, προμηθευτών, τρίτων παρόχων υπηρεσιών και ρυθμιστικών αρχών) στα δεδομένα μέτρησης;

- 15) Πρέπει να υπάρχει ευρωπαϊκή προσέγγιση όσον αφορά τα τιμολόγια διανομής; Αν ναι, ποιες πτυχές πρέπει να καλύπτονται; για παράδειγμα, η διάρθρωση των τιμολογίων και/ή τα στοιχεία τιμολόγησης (με σταθερό τιμολόγιο, δυναμικότητα έναντι ενέργειας, χρονική ή γεωγραφική διαφοροποίηση) και η αντιμετώπιση της αυτοπαραγωγής;
- 16) Δεδομένου ότι τα χρηματιστήρια ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της σύζευξης της αγοράς – θα πρέπει να θεσπιστούν κανόνες διακυβέρνησης για τα χρηματιστήρια ηλεκτρικής ενέργειας;

4. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ

Η μεγαλύτερη ενοποίηση των αγορών πέραν των εθνικών συνόρων και η ανάπτυξη βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων αγορών με αποτελεσματική διαμόρφωση των τιμών – αποτυπώνοντας ιδίως την ανάγκη για νέα δυναμικότητα – αναμένεται να στείλουν τα κατάλληλα επενδυτικά μηνύματα, ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη νέων πηγών ηλεκτροπαραγωγής στην αγορά και, όπου παρατηρείται πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα, σήματα για παύση λειτουργίας.

Η Επιτροπή επισημαίνει ότι σε πολλά κράτη μέλη η λειτουργία της αγοράς και η ασφάλεια εφοδιασμού θα μπορούσαν να βελτιωθούν σημαντικά, για παράδειγμα με τη θέσπιση της σύζευξης των αγορών, τη βελτίωση των διασυνοριακών ροών, την ενίσχυση της ενδοημερήσιας διαπραγματεύσεως και της απόκρισης από την πλευρά της ζήτησης, καθώς και με την κατάργηση των ανώτατων τιμών στις αγορές χονδρικής πώλησης. Όλα αυτά αναμένεται να βελτιώσουν τη διαμόρφωση των τιμών και να επιτρέψουν στις κορυφώσεις τιμών να δίνουν καλύτερα επενδυτικά μηνύματα ενώ συγχρόνως θα διευκολύνουν γενικότερα την αύξηση της διείσδυσης της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές.

Παρόλα αυτά, σήμερα ορισμένα κράτη μέλη προβλέπουν ότι θα έχουν ανεπαρκή δυναμικότητα ηλεκτροπαραγωγής κατά τα προσεχή έτη. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, έχουν θεσπίσει ή προτίθενται να θεσπίσουν μηχανισμούς δυναμικότητας, στο πλαίσιο των οποίων καταβάλλονται χωριστές πληρωμές για τη διαθέσιμη δυναμικότητα, αντί πληρωμών για την παράδοση ηλεκτρικής ενέργειας.

Μολονότι οι μηχανισμοί δυναμικότητας ενδέχεται να είναι δικαιολογημένοι υπό ορισμένες περιστάσεις, μπορεί να είναι δαπανηροί και να στρεβλώνουν την αγορά. Επιπλέον, είναι δυνατόν να αντιβαίνουν τον στόχο της σταδιακής κατάργησης των επιζήμιων για το περιβάλλον επιδοτήσεων, μεταξύ άλλων για ορυκτά καύσιμα¹³. Με μηχανισμούς δυναμικότητας θα πρέπει να αντιμετωπίζονται αποκλειστικά και μόνο πραγματικές ανεπάρκειες της αγοράς και όχι να στηρίζεται η αντιοικονομική και μη βιώσιμη ηλεκτροπαραγωγή¹⁴.

¹³ Βλ. σημείο 220 της ανακοίνωσης της Επιτροπής — Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας (2014-2020).

¹⁴ C (2013) 7243 - Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο με τίτλο «Πραγμάτωση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και πλήρης αξιοποίηση της

Η Επιτροπή ξεκίνησε πρόσφατα τομεακή έρευνα σχετικά με τους μηχανισμούς δυναμικότητας¹⁵ – την πρώτη που διενεργείται βάσει των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις. Η έρευνα αυτή θα εξετάσει ιδίως κατά πόσον οι μηχανισμοί αυτοί στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

4.1. Εναρμόνιση των μεθόδων προσδιορισμού της επάρκειας του συστήματος

Στην ανακοίνωσή της με τίτλο «Πραγμάτωση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και πλήρης αξιοποίηση της δημόσιας παρέμβασης»¹⁶, η Επιτροπή υπογράμμισε την ανάγκη να διενεργούν οι δημόσιες αρχές τακτικά αντικειμενική και τεκμηριωμένη αξιολόγηση της κατάστασης της επάρκειας παραγωγής· ενώ η οδηγία για τη διασφάλιση του εφοδιασμού με ηλεκτρισμό¹⁷ απαιτεί από τις δημόσιες αρχές να αξιολογούν τακτικά το κατάλληλο επίπεδο παραγωγής στο οικείο κράτος μέλος.

Ο καθορισμός της επάρκειας ηλεκτροπαραγωγής πραγματοποιείται σήμερα με πολύ διαφορετικό τρόπο στα κράτη μέλη της ΕΕ. Τον Νοέμβριο του 2013, η Ομάδα Συντονισμού για την Ηλεκτρική Ενέργεια ζήτησε μια εναρμονισμένη ευρωπαϊκή μεθοδολογία για την αξιολόγηση της επάρκειας παραγωγής και το 2014 το ΕΔΔΣΜ-ΗΕ πραγματοποίησε δημόσια διαβούλευση σχετικά με τη μεθοδολογία που ακολουθεί για την αξιολόγηση της επάρκειας παραγωγής. Παράλληλα, το Πενταμερές Φόρουμ ανέλαβε τη δέσμευση να αναπτύξει αξιολόγηση της επάρκειας σε περιφερειακό επίπεδο.

Μια περισσότερο τυποποιημένη αξιολόγηση στην ΕΕ θα πρέπει να λαμβάνει δεόντως υπόψη την συμβολή των διασυνδέσεων, τη διασυνοριακή ηλεκτροπαραγωγή, τη μεταβλητή ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές, την απόκριση στη ζήτηση και τις δυνατότητες αποθήκευσης, καθώς και τα σχετικά ευρωπαϊκά πλαίσια πολιτικής, όπως την αναμενόμενη εξέλιξη της αγοράς εκπομπών άνθρακα και τις πολιτικές ενεργειακής απόδοσης («αξιολόγηση της επάρκειας του συστήματος»). Η απόφαση σχετικά με το κατά πόσον υπάρχει ανάγκη θέσπισης ενός μηχανισμού δυναμικότητας θα πρέπει να βασίζεται σε μια τέτοια τυποποιημένη αξιολόγηση.

4.2. Πρότυπα αξιοπιστίας

Η αξιοπιστία του συστήματος είναι αλληλένδετη με τις διασυνδεδεμένες αγορές. Τα κράτη μέλη ενδέχεται να έχουν βάσιμους λόγους να θεσπίσουν διαφορετικά πρότυπα επάρκειας του συστήματος ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι εθνικές περιστάσεις, αλλά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο αντίκτυπος στην εσωτερική αγορά. Αν τα κράτη μέλη δεν μεριμνήσουν για τη διασφάλιση της επάρκειας του συστήματος θα αυξηθούν οι κίνδυνοι όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού για το ευρύτερο σύστημα. Ο συγκεκριμένος

δημόσιας παρέμβασης» και SWD (2013) 438 final - έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής - «Generation Adequacy in the internal electricity market – guidance on public interventions».

¹⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4891_en.htm - http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/state_aid_to_secure_electricity_supply_en.html

¹⁶ C(2013)7243

¹⁷ Οδηγία 2005/89/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιανουαρίου 2006, περί μέτρων διασφάλισης του εφοδιασμού με ηλεκτρισμό και περί επενδύσεων υποδομής, *ΕΕ* 33 της 4.2.2006, σ.22-27.

αυτός κίνδυνος καθίσταται ακόμη μεγαλύτερος σε περίπτωση που τα κράτη μέλη έχουν εφαρμόσει ρυθμιζόμενες τιμές κάτω του κόστους, πράγμα το οποίο μακροπρόθεσμα σημαίνει έσοδα που δεν αρκούν για να καλύψουν τις αναγκαίες επενδύσεις. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει το ενδεχόμενο υπέρμετρης προσοχής και λήψης υπερβολικών μέτρων κατά του κινδύνου διακοπής του εφοδιασμού. Αυτό θα ήταν δυνατόν να προκαλέσει υψηλό κόστος και να υπονομεύσει την ικανότητα της εσωτερικής αγοράς να καθοδηγεί τις επενδύσεις¹⁸.

Η θέσπιση από όλα τα κράτη μέλη σαφών προτύπων σχετικά με την επάρκεια του συστήματος θα παρείχε περισσότερη σαφήνεια σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, η Επιτροπή θα μπορούσε να καθορίσει ένα φάσμα αποδεκτών προτύπων για τις αναμενόμενες *μη ηθελημένες* αποσυνδέσεις καταναλωτών, στα οποία θα λαμβάνεται υπόψη το κόστος για την οικονομία και την κοινωνία από απρόβλεπτες διαταραχές του εφοδιασμού.

4.3. Πλαίσιο για το άνοιγμα διασυνοριακών μηχανισμών δυναμικότητας

Το κατά πόσον χρειάζεται μηχανισμός δυναμικότητας θα πρέπει να αποφασίζεται με βάση την παρακολούθηση της ασφάλειας του εφοδιασμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο και σαφή πρότυπα επάρκειας του συστήματος. Η υφιστάμενη δράση της Επιτροπής, ιδίως οι κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις¹⁹, απαιτεί από όλα τα κράτη μέλη να τηρούν μια σειρά από σημαντικές αρχές όταν αποφασίζουν υπέρ μηχανισμών δυναμικότητας. Ιδίως οι εν λόγω μηχανισμοί δεν πρέπει να εισάγουν διακρίσεις μεταξύ τεχνολογιών (συμπεριλαμβανομένης της απόκρισης στη ζήτηση ή της αποθήκευσης) ή μεταξύ νέων και υφιστάμενων παρόχων δυναμικότητας, αλλά θα πρέπει να πληρώνουν μόνο για τη διαθεσιμότητα (ανά MW) και να καθιστούν δυνατή τη διασυνοριακή συμμετοχή. Ελλείψει κοινών διευθετήσεων, η οργάνωση αποτελεσματικής διασυνοριακής συμμετοχής είναι δυνατόν να αποτελέσει πρόβλημα.

Μια λύση θα μπορούσε να είναι η ανάπτυξη κανόνων σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με τη διασυνοριακή συμμετοχή όταν εφαρμόζονται μηχανισμοί δυναμικότητας. Προς αυτόν τον σκοπό θα έπρεπε να καθοριστούν σαφείς ρόλοι και αρμοδιότητες για τους εμπλεκόμενους φορείς (ιδίως για τους ηλεκτροπαραγωγούς, τους παρόχους απόκρισης στη ζήτηση, τους καταναλωτές και τους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς) και συγκεκριμένο πλαίσιο για τον υπολογισμό και την κατανομή διασυνοριακής δυναμικότητας σε τέτοιους μηχανισμούς.

Ωστόσο, εάν είναι μεγάλες οι διαφορές μεταξύ των μηχανισμών δυναμικότητας εμφανίζει μεγάλες διαφορές, οι φορείς που παρέχουν δυναμικότητα διασυνοριακά ενδέχεται να αντιμετωπίσουν μια σειρά διαφορετικών απαιτήσεων όταν συμμετέχουν σε διαφορετικά καθεστώτα. Αυτό θα αυξήσει το κόστος των συναλλαγών και είναι δυνατόν να μειώσει τη συνολική αποτελεσματικότητα. Συνεπώς, θα ήταν ίσως σκόπιμο να καθοριστεί ένα μοντέλο αναφοράς για ένα μηχανισμό δυναμικότητας (ή για περιορισμένο αριθμό μηχανισμών) προς χρήση σε περιφερειακή βάση, διευκολύνοντας

¹⁸ Η Ομάδα Συντονισμού για την Ηλεκτρική Ενέργεια συνέκρινε τα πρότυπα επάρκειας που ισχύουν σε γειτονικά συστήματα και διαπίστωσε έλλειψη σαφήνειας όσον αφορά την ευθύνη για τον καθορισμό των εν λόγω προτύπων επάρκειας του συστήματος και ασφάλειας του εφοδιασμού, ενώ πολλά κράτη μέλη δεν διαθέτουν καν επίσημο πρότυπο.

¹⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας (2014-2020), *EE C 200 της 28.6.2014, σ. 1-55*.

με τον τρόπο αυτόν τη διασυνοριακή συμμετοχή και την ελαχιστοποίηση των στρεβλώσεων στην αγορά.

Τα αποτελέσματα της τομεακής έρευνας²⁰ που δρομολόγησε πρόσφατα η Επιτροπή θα προσφέρουν χρήσιμο υλικό για τη θέσπιση των μελλοντικών κανόνων στον τομέα αυτό. Σχέδιο έκθεσης σχετικά με την τομεακή έρευνα θα δημοσιευθεί προς δημόσια διαβούλευση κατά το τέλος του έτους.

Ερωτήσεις

- 17) Υπάρχει ανάγκη για εναρμονισμένη μεθοδολογία βάσει της οποίας θα αξιολογείται η επάρκεια του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας;
- 18) Ποιο θα ήταν το κατάλληλο γεωγραφικό πεδίο μιας εναρμονισμένης μεθοδολογίας και αξιολόγησης της επάρκειας (π.χ. σε επίπεδο ΕΕ, περιφερειακό ή εθνικό, καθώς και στις γειτονικές χώρες);
- 19) Θα συνέβαλλε στην οικοδόμηση αποτελεσματικής ενιαίας αγοράς η εναρμόνιση των ισχυόντων διαφορετικών προτύπων επάρκειας του συστήματος σε ολόκληρη την ΕΕ;
- 20) Θα υπήρχε όφελος από ένα κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο για τη διασυνοριακή συμμετοχή σε μηχανισμούς δυναμικότητας; Εάν ναι, ποια θα πρέπει να είναι τα στοιχεία ενός τέτοιου πλαισίου; Θα υπήρχε όφελος από την κατάρτιση μοντέλων αναφοράς για τους μηχανισμούς δυναμικότητας; Εάν ναι, τι μορφή θα πρέπει να έχουν αυτά;
- 21) Θα πρέπει η απόφαση καθιέρωσης μηχανισμών δυναμικότητας να βασίζεται σε μια εναρμονισμένη μεθοδολογία για την αξιολόγηση της επάρκειας του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας;

5. ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Η παρούσα συμβουλευτική ανακοίνωση σχετικά με τον σχεδιασμό της αγοράς ηλεκτρικού ρεύματος θα δρομολογήσει τη δημόσια διαβούλευση σχετικά με τα στοιχεία του ανασχεδιασμού της αγοράς με στόχο την εκπόνηση των μελλοντικών νομοθετικών και μη νομοθετικών προτάσεων. Στόχος της παρούσας συμβουλευτικής ανακοίνωσης είναι να δοθεί σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη η δυνατότητα να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με το όραμα που παρουσιάζεται και τα βήματα που χαρακτηρίζονται αναγκαία για την υλοποίηση αυτού του οράματος. Θα συμπληρωθεί με πιο λεπτομερείς και πλήρεις ερωτήσεις όσον αφορά ορισμένες πτυχές, ιδίως όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια.

Ταυτόχρονα, στην ανακοίνωση σχετικά με τη νέα συμφωνία για τους καταναλωτές ενέργειας που εκδίδεται μαζί με την παρούσα γνωμοδοτική ανακοίνωση για τον σχεδιασμό της αγοράς, παρουσιάζεται μια λεπτομερής περιγραφή του νέου ρόλου του καταναλωτή ενέργειας και σκιαγραφούνται τα απαραίτητα βήματα. Η ενδυνάμωση των καταναλωτών –νοικοκυριά, επιχειρήσεις και βιομηχανία– έξυπνες κατοικίες και δίκτυα, καθώς και η διαχείριση και η ασφάλεια των δεδομένων, αποτελούν τους τρεις πυλώνες

²⁰ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4891_el.htm.

για την επίτευξη αυτού του οράματος. Οι δράσεις που περιγράφονται στην ανακοίνωση για τους καταναλωτές βασίζονται σε εκτεταμένες διαβουλεύσεις με τους πολίτες, τους καταναλωτές και τους ενδιαφερόμενους φορείς, μεταξύ των οποίων και σε δημόσια διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε κατά το πρώτο εξάμηνο του 2014, καθώς και σε συζητήσεις διεξήχθησαν στο πλαίσιο των ομάδων εμπειρογνομόνων υπό την καθοδήγηση της Επιτροπής²¹.

Η πιθανή νομοθετική συνέχεια στις ανακοινώσεις που παρουσιάζονται σήμερα θα μπορούσε να περιλαμβάνει τροποποιήσεις των ακόλουθων νομοθετικών πράξεων, ανάλογα με την έκβαση των μελλοντικών εργασιών:

- της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια,
- του κανονισμού για την ηλεκτρική ενέργεια,
- του κανονισμού για τον ACER,
- του κανονισμού για τις υποδομές,
- της οδηγίας για την ασφάλεια του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια,
- της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση,
- της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Επιπλέον, οι εργασίες που πραγματοποιούνται θα έχουν αντίκτυπο στη διαμόρφωση μιας σειράς κωδίκων δικτύου, ιδίως στους κωδικούς σχετικά με την εξισορρόπηση και τις επείγουσες καταστάσεις και την αποκατάσταση της λειτουργίας. Οι μελλοντικές προτάσεις και αξιολογήσεις του αντικτύπου τους θα λαμβάνουν υπόψη τις οικονομικές επιπτώσεις και τις εισηγήσεις που θα υποβληθούν μέσω της διαδικασίας διαβούλευσης.

Όλα τα ερωτήματα που τίθενται στην παρούσα ανακοίνωση, καθώς και το χωριστό ερωτηματολόγιο για την ασφάλεια του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια, διατίθενται στον δικτυακό τόπο της Επιτροπής. Οι απαντήσεις πρέπει να υποβληθούν μόνο σύμφωνα με τις οδηγίες που αναφέρονται εκεί²² και το αργότερο έως την 8η Οκτωβρίου 2015. Η Επιτροπή προτίθεται να δημοσιεύσει έγγραφο με συμπεράσματα, στο οποίο θα συνοψίζονται τα κύρια πορίσματα αυτής της διαβούλευσης. Θα τηρεί εμπιστευτικότητα ως προς τις απαντήσεις που θα λαμβάνει, εφόσον υποβληθούν αιτήματα εμπιστευτικότητας τα οποία στηρίζονται σε βάσιμους λόγους.

²¹ Ειδική ομάδα για τα έξυπνα δίκτυα ENER, ομάδα εργασίας για τους ευάλωτους καταναλωτές στο πλαίσιο του Ενεργειακού Φόρουμ Πολιτών.

²² <https://ec.europa.eu/energy/en/consultations>